## اعراب أسماء استفهام :

**مَتَى و أينَ :**

مفعول فیه و منصوب

الف – در جملات اسمیّه : خبرمقدّم و مرفوعند : متی نَصرُ الله ؟ أینَ المکتَبة ؟

ب – در جملات فعلیّه :

۱ – اگر فعل آن تام باشد فقط مفعول فیه هستند :

متی تَبدأ السّنة الدّراسیّة ؟

۲ – اگر فعل آن از افعال ناقصه باشد :

۲ – اگر فعل آن از افعال ناقصه باشد :

الف – اگر خبری برای آن ذکر شده باشد فقط مفعول فیه هستند : مَتی یَکونُ المُسلِمُ صائماً ؟

ب – اگر خبری برای آن ذکر نشده باشد ، به عنوان شبه جمله ، خبر مقدّم هستند :

مَتَی کانَت العُطلَةُ ؟ أینَ کُنتَ غَداً ؟

نکته: گاهی اوقات « مَتی » به وسیله ی حرف جرّ « إلَی » و « حَتّی» و « أینَ » به وسیله ی حرف جرّ « إلَی » و « مِن »مجرور محلّاً می شوند ، در این صورت مفعول فیه نیستند :

إلَی مَتَی تَتَأخَّرُ ؟ - إلَی أینَ تَذهَبُ ؟ - مِن أینَ جِئتَ ؟

**کَیفَ**

الف – در جملات اسمیّه خبر مقدّم و مرفوع محلاً است : کَیفَ أنتَ ؟

ب – در جملات فعلیّه

۱ – اگر فعل آن از افعال ناقصه باشد ؛ خبر مقدّم آن و محلّاً منصوب است : کَیفَ کانَ الجَوُّ ؟

۲ – اگر فعل آن تامّ باشد

الف– حال یا مفعول مطلق است(با توجّه به جواب ) :

کَیفَ تَدرسُ ؟ أدرُسُ راغِباً - کَیفَ تَدرسُ ؟ أدرُسُ جَیِّداً .

ب– مفعول به دوم یک فعل دو مفعولی است :

کَیفَ ظَنَنتَ صَدِیقَکَ ؟ ظَنَنتُهُ مُجتَهِداً .

اعراب باقی أسماء استفهام ( **مَن ، ما ، أیّ ، کَم** ) به شرح زیر است ضمناً این أسماء استفهام همگی جز « **أیّ**» **مبنی** هستند :

الف در جمله ی اسمیّه

۱-مبتدا و مرفوع هستند

۱ – اگر پس از آنها ظرف یا جارّو مجرور بیاید :

مَن في الصَّفِّ ؟ -کَم کِتاباً عِندي ؟ - أيُّ تلميذٍ في الصَّفِّ ؟

۲ – اگر پس از آنها اسم نکره ای بیاید :

وَ مَن أحسَنُ قَولاً مِمَّن دَعا إلَی اللهِ و عَمِلَ صالِحاً ؟

۲-خبر مقدّم و مرفوع محلّاً هستند : هرگاه پس از آنها یک اسم معرفه بیاید :

مَن أبوکَ ؟ - ما هذا ؟

ب : در جملات فعليه

اگر فعل جمله از افعال ناقصه باشد

۱ـ اگر خبرش ذكر نشده باشد ، خبر مقدم هستند :
مَن كان ابنُ السِّكِّيتِ ؟

۲ـ اگر خبري براي آن ذكر شده باشد ، مبتدا هستند مَن كان مُتَواضعاً ؟

اگر فعل جمله « تام و متعدي » باشد

۱ـ هرگاه مفعول فعل ذكر شده باشد ، مبتدا مي باشند : مَن شاهَدَ المُعلمُ ؟

۲ـ هرگاه مفعول فعل ذكر نشده باشد مي توانند مفعول باشند :

مَاأَخَذتَ ؟ ـ كم بطاقةٌ تُريدُ ؟

اگر فعل جمله « تام و لازم» باشد ، مبتدا و مرفوعند :

أيٌّ طالبٍ ضَحِكَ ؟
مَن جاءَ ؟

ج ـ مجرور به حرف جر: بأيِّ مُناسِبَةٍ تَنعقدُ الحَفلةُ ؟ بِكَم اشتَرَيتَ الفاكِهَةَ ؟

دـ مضاف اليه و مجرور: اسمُ كم طالباً سَجَّلتَ ؟ كتابَ مَن استعرتَ ؟

**نكات**

۱ـ هر گاه اسم استفهام"أيّ" به مصدر فعل جمله يا هم معناي آن اضافه شود ونيز هرگاه"كَم" مقدار و اندازه فعل جمله رامورد سئوال قرار دهد، در اين صورت"مفعول مطلق " مي باشند:

أيَّ كلامٍ تَتَكلَّمُ؟ ـ أتَكَلَّمُ كلاماً فَصيحاً. كَم كافَأتَ طلاّبَكَ؟ (كَم مُكافَأتَ..؟) ـ كافَأتُ كثيراً .

۲ـ اگر اسم هاس استفهام "كم" و"أيّ" در جمله فعليه اي كه فعل آن تام و لازم باشد، به كار روند، چنانچه"أيّ" به اسمي كه ظرفيت را بيان كند، اضافه شود و نيز هرگاه تميز "كَم" ظرف باشد، در اين صورت"أيّ و كَم" مفعول فيه مي باشند:

أيَّ ساعه تَذهَبُ إلَي المَدرسه؟ أيَّ مكانٍ جَلستَ؟ كَم يَوماً بَقيتَ في مشهَدَ؟

۳ـ اسم استفهام "ما" هر گاه از كيفيت فعل پرسش كند، مي تواند مفعول مطلق باشد:

ما عَمِلتَ؟ (چه رفتاري داشتي) عَمِلتُ عملاً حسناً.(رفتاري نيكو داشتم)

منابع ومآخذ :


۱ـ مبادی العربیه – معلم رشید الشرتونی – انتشارات دارالفکر

۲ـ جامع الدروس العربية – مصطفی غلائینی – موسسة المرتضوية

۳ـ الجدید فی الصرف والنحو – الدکتور ابراهیم الدیباجی – انتشارات سمت